

מדרגות ומעמדות - לפרשת קרח

הרב גור גלון, ישיבת הר ברכה

פרשת קורח היא מקור חשוב ויסודי לעיון בעניינה של מחלוקת, בזיהוי מחלוקת שאיננה לשם שמים, ובזהירות העצומה שצריך להיזהר כאשר מנהלים מחלוקות.

אמנם קורח, לא ממניעים נכונים ואידאליסטים, מעלה טענה. אך ככלל, כשעולה טענה- ולא משנה מי המעלה אותה- אם יש גרעין של אמת בטענה, ראוי וטוב להתייחס אליה.

קורח ערער למעשה על המדרגות והמעמדות. כבר התייחסנו לדברים בשנים קודמות, ונסה לברר את העניין מצד נוסף השבוע.

קורח טען כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ובאמת אנו יודעים שיש בטענה זו אמת. המשנה במסכת אבות אומרת:

"רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן". שניים מתוך הכתרים הללו, הם כתרים שכל אחד מבאי העולם יכול לזכות בהם. יתר על כן- דווקא כתר שם טוב, איננו תלוי אפילו בכישרונו של האדם, והוא וודאי אפשרי לכולם, ולכן הוא העומד על גבי כל הכתרים.

אך גם כתר תורה, שהוא עולה על כתר כהונה ומלכות- מונח לפני כל אחד ואחד, כפי שכתוב באבות דרבי נתן:

"כתר כהונה כיצד? אפילו נותן כל כסף וזהב שבעולם, אין נותנין לו כתר כהונה, שנאמר: "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם".

כתר מלכות אפילו נותן כל כסף וזהב שבעולם, אין נותנין לו כתר מלכות, שנאמר: "ודוד עבדי נשיא להם לעולם".

אבל כתר תורה אינו כן. עמלה של תורה, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, שנאמר: "הוי כל צמא לכו למים", הוי עמל בדברי תורה, ואל תתעסק בדברי בטילה".

אך דווקא בגלל שטענה זו יש בה מן האמת היא מסוכנת כל כך, כי צד האמת שיש בטענה- מחפה על השקר הגדול והנורא שיש בה.

לכל אחד יש פוטנציאל לזכות לכתר תורה ולכתר שם טוב, אך לא כל אחד בפועל זוכה בו. יש להבחין בין הסגולה האלוקית הנמצאת בכל אחד ואחד מעדת ישראל, לבין המדרגות שכל אחד ואחד קונה על ידי מעשיו, מאמציו ועמלו.

כדי להגיע להיות קדושים, נדרשים מאמצים עצומים, נדרשים ויתורים קשים. אדם לעמל יולד-ובלי העמל הזה, כל מדרגות הקדושה שהיה יכול לעלות בהם יישארו כמידע תאורטי ולא כמדרגת חיים בפועל.

הקדושה היא מעלה עליונה, היא מתנה אלוקית, שנתנה כאפשרות לכל אחד ואחד. אבל היא דורשת עבודה ומאמץ, היא מחייבת להימנע מהתנהגויות מסוימות. חלק גדול מהציוויים האלווקיים הם להימנע- ממאכלים מסוימים, היא מגבילה את היחסים אפילו בין איש לאשתו- הקדושה מצריכה את האדם לעשות הרבה מאד מעשים, שלעיתים אינם קלים. היא מקיפה את כל חיי האדם, מהקימה בבוקר עד הליכתו לישון.

כדי להגיע למדרגת הקדושה, אדם נדרש לרתום את כל כוחות חייו לעבודת ה', ללא שיור. כדי להגיע לקדושה אדם נדרש שכל מעשיו יהיו לשם שמיים, שבכל דרכיך דעהו- אדם נדרש למצב ש'שויתי ה' לנגדי תמיד'!

האמת היא שהטענה שכולם שווים, לא רק שאיננה נכונה ואמיתית- גם מי שאומר אותה לא מאמין בה. שהרי אדם מוכן לשלם הרבה מאד לרופא מומחה או לייעוץ כלכלי מקצועי, ואף אחד לא חושב שכולם שווים. אז מדוע במדרגות הקדושה, קרבת ה' וההתעלות כולם שווים? אבל מעבר לכך, טענה זו הינה גם מסוכנת, בכך שהיא לא מוסרית. יצירת שוויון בין האנושות, תגרום לירידה מוסרית של העולם. אם כולם שווים, הרי גם רוצחים, גנבים ואנסים נמצאים בשורה אחת עם אנשי רוח ונדבנים. אנשים השקועים במעמקי הרוע ובתהומות החושך מועלים למדרגת אדם מן היישוב ולבכירים שבו.

השוואה זו, לא תועיל לבער את הרשע, אלא תגרום להידרדרות.

כיום אנו נמצאים בעידן מתקדם יותר של טשטוש גבולות והבדלים. התנועה הפמיניסטית אינה מבחינה בהבדל בין נשים לגברים, תנועות שמאל קיצוניות אינן מבחינות בין רוצח וקרבתן, והפלורליזם אינו מבחין בין אמת ושקר. המשבר הערכי שפוקד את מדינת ישראל כחלק ממשבר ערכי עולמי, נובע מבלבול מוסרי וערכי הנגזר מהשקפה זו.

את השקפת עולם זו חווינו בכאב, כאשר פורעים ערבים הרסו, פגעו, שרפו ועוד... ומנגד באו אנשים וקראו להפסקת האלימות משני הצדדים.

התורה מלאה בהבדלים, "המבדיל בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה". ישנן הבחנות ותתי-הבחנות בין טומאה וטהרה, בין כשר לפסול, בין כהן לוי וישראל, בין יהודי וגוי, בין אסור ומותר, בין מוסרי ולא מוסרי. כל התורה היא שימת לב והבחנות דקות. הדרך להגיע לדקויות המוסריות האלו, אינה פילוסופית בלבד, אלא כרוכה בעבודה קשה, בקיום המצוות ובלימוד התורה.

סופו של קורח לא היה ככל האדם. הוא לא נהרג בחרב כמו בלעם, או במגפה כמו עשרת המרגלים. "וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וּתִבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל הָרִכּוּשׁ. וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וְתִכְסַּע הָאָרֶץ וַיֹּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱלִי". כי העדר שיפוט, האמירה שכולם קדושים, שומט את הקרקע- את היציבות עליה מבוסס העולם, את סרגל ההתקדמות שכל כך נדרש לנו, את ההבחנה בין טוב לרע, בלעדיה אי אפשר להתקדם.

הטעות הנוראה של קורח, היא מצד אחד בשורה גדולה- לכל אחד יש הזדמנות, אך מאידך היא דרישה גדולה ותביעה עצומה- להתאמץ כדי לעלות, לזכך את המידות, לתקן את המעשים, להתמסר לעבודת ה' בכל כוחות החיים, ואז אדם יזכה באמת, למדרגת הקדושה!

יהי רצון שנזכה להתאמץ ולעבוד, לעלות ולהתעלות!